

Валентина ГУМЕННА,
директорка Грицівського ясла-садка (центр розвитку)

Організація системи охорони праці та цивільного захисту в Грицівському ясла-садку (центрі розвитку)

У статті представлено досвід організації системи охорони праці та цивільного захисту в Грицівському ясла-садку (центрі розвитку). Проаналізовано нормативно-правові засади, структуру управління безпекою, матеріально-технічне забезпечення, підготовку персоналу та практику тренувань. Особливу увагу приділено роботі з дітьми, взаємодії з батьками та викликам, що постають перед закладом у сучасних умовах.

Ключові слова: охорона праці, цивільний захист, дошкільний заклад освіти, безпечне освітнє середовище, укриття, дошкільнята, психологічна підтримка, організація безпеки, Грицівський ясла-садок (центр розвитку).

Безпечне освітнє середовище — ключова умова якісної дошкільної освіти. В умовах воєнного стану питання охорони праці та цивільного захисту набувають особливої актуальності, адже від злагодженості дій персоналу та готовності дітей залежить не лише комфорт, а й життя. Грицівський ясла-садок (центр розвитку) демонструє системний підхід до організації безпеки, поєднуючи нормативні вимоги, практичні тренування та психологічну підтримку.

Виклад основного матеріалу

Система охорони праці та цивільного захисту в Грицівському ясла-садку ґрунтується на чинних нормативних документах України, зокрема:

- Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону праці», «Про цивільний захист».
- Постановах Кабінету Міністрів України щодо організації безпечного освітнього середовища.
- Наказах МОН України про безпеку життєдіяльності та дії в надзвичайних ситуаціях.
- Локальних актах закладу: Положення про охорону праці, Плани евакуації, Інструкції з безпеки, Плани реагування на НС, Паспорти укриття.

Усі документи регулярно оновлюються відповідно до змін законодавства та рекомендацій ДСНС.

У закладі створено чітку систему управління безпекою:

Керівник закладу — відповідає за загальну організацію охорони праці та цивільного захисту.

Вихователь-методист — координує навчання персоналу, проводить інструктажі, контролює документацію.

Відповідальний за пожежну безпеку — здійснює огляди приміщень, перевіряє справність вогнегасників, систем оповіщення.

Відповідальний за укриття — організовує підготовку та оснащення укриття, контролює порядок під час переміщення дітей.

Педагоги та помічники вихователів — забезпечують безпеку дітей у групах, проводять щоденні інструктажі, супроводжують під час евакуації.

Такий розподіл дозволяє уникати дублювання функцій і забезпечує оперативність реагування.

Управління охороною праці в Грицівському ясла-садку ґрунтується на розумінні того, що дошкільний вік — період, коли дитина найбільш уразлива. Тому будь-які ризики мають бути передбачені, а середовище організоване так, щоб дитина могла вільно діяти, не наражаючись на небезпеку.

Керівництво закладу приділяє значну увагу системності: регулярно оновлюються інструкції, проводяться огляди приміщень, аналізуються потенційні небезпечні зони.

Приміщення регулярно оглядаються на предмет технічного стану, справності меблів, ігрового обладнання, освітлення та вентиляції. Особлива увага приділяється стану ігрового майданчика, адже саме там діти проводять значну частину дня. Працівники щоденно перевіряють цілісність гойдалок, пісочниць, огорожі, а також відсутність сторонніх предметів, які можуть становити небезпеку. Усі працівники проходять інструктажі з охорони праці, а нові співробітники — вступний інструктаж із детальним ознайомленням із правилами безпеки. У закладі ведуться журнали інструктажів, акти огляду приміщень, плани профілактичних заходів. Але найважливіше — це культура взаємної підтримки: педагоги завжди готові підказати, допомогти, нагадати колезі про важливі правила, якщо бачать ризик.

Сучасні реалії вимагають від закладів освіти готовності діяти в умовах надзвичайних ситуацій. Для нашого ясла-садка це означає створення продуманої системи цивільного захисту, яка враховує особливості території, наявність укриття та вікові потреби дітей.

Укриття, яке використовує заклад, облаштоване з урахуванням вимог безпеки та психологічного комфорту. Тут є все необхідне для тривалого перебування: вода, аптечка, ліхтарі, настільні ігри, розмальовки книги, м'які

килимки, матеріали для творчості. Педагоги подбали про те, щоб цей простір не асоціювався з небезпекою. Для дітей – це “затишна кімната”, де можна малювати, слухати казки, грати в тихі ігри. Така атмосфера допомагає знизити тривожність і підтримати емоційну рівновагу.

Маршрути до укриття відпрацьовані до дрібниць. У кожній групі є свій “тривожний набір”: список дітей, питна вода, аптечка, ліхтарі, запас батарейок, вологі серветки, одноразові стаканчики, ковдри, м'які килимки, настільні ігри, розмальовки, олівці, книги, антистрес-іграшки, мішечки з крупами для сенсорних вправ, паперові рушники, пакети для сміття.

Вихователі знають, як діяти при сигналі, хто супроводжує групу, хто перевіряє приміщення, хто відповідає за аптечку. Така чіткість — результат тренувань і взаємної підтримки.

Вихователі також знають, хто з дітей потребує додаткової уваги, кому важко швидко реагувати, кому важко швидко одягатися, хто може злякатися гучного сигналу. Така індивідуалізація — важлива складова ефективного цивільного захисту.

Особливістю Грицівського ясла-садка є тісна співпраця з місцевою владою та службами. У разі потреби заклад оперативно отримує інформацію, а громада завжди готова допомогти з матеріалами для укриття чи ремонтом.

Практичні тренування — ключовий елемент системи безпеки. У нашому ясла-садку вони проводяться регулярно. Перед тренуванням вихователі обов'язково пояснюють дітям, що буде відбуватися, демонструють маршрут, нагадують правила. Діти знають, що потрібно слухати вихователя, триматися разом, не бігти і не штовхатися. Завдяки регулярності таких вправ діти реагують спокійно, впевнено, без паніки.

Завдяки тому, що вихователі перетворюють тренувальні евакуації на захопливі квести чи пригоди, перехід до укриття стає для дітей звичною грою, а не стресовим фактором. Наприклад, евакуація може проходити як “подорож до будиночка безпеки”, а перехід до укриття — як “похід у затишну кімнату, де живе казковий охоронець”. Такий підхід дозволяє дітям діяти впевнено, без страху, а педагогам — спостерігати за поведінкою групи та коригувати алгоритми.

Після кожного тренування проводиться аналіз: чи не виникли затримки, чи комфортно дітям, чи достатньо освітлення в укритті, чи правильно розподілені ролі між працівниками. Такі обговорення дозволяють удосконалювати систему та враховувати найменші деталі.

Окремо проводяться тренування для персоналу: дії при пожежі, надання домедичної допомоги, використання вогнегасників – це відпрацювання чітких дій, швидкої реакції, взаємодії між працівниками.

Алгоритм дій при сигналі “Повітряна тривога”. Почувши сигнал, вихователь негайно організовує дітей: заспокоює, пропонує взятися за руки, нагадує про “подорож до кімнати безпеки”. Асистент або помічник вихователя бере групову аптечку, список дітей, воду, ігри-антистрес. Діти рухаються визначеним маршрутом до укриття, у супроводі двох дорослих. Укриття починається після входу всіх груп. Педагоги організовують дітям заняття, читання, малювання, руханки для зниження напруги. Після відбою групи повертаються до приміщень у тому ж порядку.

Алгоритм дій при пожежі. Вихователь негайно виводить дітей на свіже повітря за найближчим евакуаційним виходом. Помічник вихователя повідомляє керівника закладу та викликає екстрені служби. На майданчику проводиться перекличка. Діти розміщуються у безпечній зоні, подали

від будівлі. Після ліквідації небезпеки керівник приймає рішення про подальші дії.

Алгоритм дій при виявленні підозрілого предмета. Діти відводяться на безпечну відстань. Предмет не чіпається, не пересувається. Керівник повідомляє відповідні служби. Територія закладу огорожується, доступ обмежується. Педагоги забезпечують спокій дітей та організовують їх зайнятість.

Саме завдяки таким тренуванням система цивільного захисту стає не теоретичною, а реальною.

Взаємодія з батьками: партнерство, що підсилює безпеку. Батьки — активні учасники освітнього процесу. Грицівський ясла-садок підтримує з ними постійний зв'язок: інформує про правила, проводить консультації, розміщує пам'ятки, залучає до облаштування укриття.

Така співпраця створює атмосферу довіри. Коли родини бачать, як організована система безпеки, вони спокійніше залишають дітей у закладі. А діти, відчуваючи впевненість дорослих, почувуються захищеними.

У роботі з дошкільнятами важливо не лише забезпечити фізичну безпеку, а й подбати про емоційний стан. Педагоги Грицівського ясла-садка використовують різні методи для зниження тривожності: дихальні вправи (“квітка-свічка”), казкотерапію, руханки, ігри на релаксацію. Потрібно уникати гучних команд, стежити за дітьми, які швидко втомлюються або тривожаться. Давати дітям можливість сидіти поруч із другом або вихователем.

Укриття облаштоване так, щоб дитина могла відволіктися: малювати, слухати казки, грати в тихі ігри. Педагоги завжди залишаються спокійними, говорять м'яко, підтримують дітей, пояснюють події доступною мовою. Завдяки цьому навіть наймолодші вихованці почувуються спокійно та захищено.

Висновок

Досвід Грицівського ясла-садка (центру розвитку) показує, що ефективна система охорони праці та цивільного захисту — це не лише документи та інструкції. Це щоденна робота, увага до деталей, професійність педагогів і турбота про психологічний комфорт дітей. У нашому закладі безпека стала спільною справою, а практичні тренування — природною частиною освітнього процесу.

Ефективна система охорони праці та цивільного захисту можлива за умови: регулярних тренувань; підготовки персоналу; взаємодії з батьками; адаптації під потреби дітей.

Використані джерела

1. Законом України «Про дошкільну освіту» (оновлена редакція 2025 р.)
2. Постанова КМУ № 444 «Про затвердження Порядку організації роботи з охорони праці в установах освіти».
3. МОН України. Роз'яснення щодо організації укриттів у закладах освіти. <https://mon.gov.ua/ua/news>
4. Портал «Освіта.уа». Матеріали з охорони праці та безпеки життєдіяльності в ЗДО. <https://osvita.ua>
5. Національна платформа з безпеки життєдіяльності дітей «Безпечна країна». <https://bezpechna-kraina.org.ua>
6. Локальна документація Грицівського ясла-садка (центру розвитку).
7. Матеріали практичного тренування з охорони праці та безпеки життєдіяльності в ЗДО.